

II.

Om Stovby og Hornum Præstekald.

Paa Reformationens Tid synes Stovby og Vrigsted at have været forenede under een Præst, thi i Aaret 1530 paa S. Jakob Apostels Dag (vistnok 25. Juli) overdrog Biskop Ove Bilde i Aarhus til Joachim Rønnov, Electus til Roskilde Domkirke, Patronatsretten til Stovby og Vrigsted Kirker og Sogne i Bjerge Herred, med det Vilkaar, at den Præst, han kaldte, skulde være Biskoppen i Aarhus hørig og lydig og give saadanne subsidia hospitalitatis (Gjæsteri) og al anden Givt og Rettighed, som Præsten der sammesteds plejede at give og gjøre Biskopperne i Aars²⁾. Hvorledes nu end dette forholder sig, saa var dog senere Stovby og Hornum Sogne stadig forenede til eet Pastorat. Præstegaarden har i det mindste fra det 16de Aarhundrede af været i Gammelby.

Som den første Præst her efter Reformationen nævner P. Poulsons *Catalogus past. diæc. Aarhus.* p. 6: Hr. Christen Nielsen. Men om denne savne vi forøvrigt Efterretninger. Poulson har derimod ikke kjendt Præsten Hr. Peder

²⁾ Nye danske Mag. I, 227.

Jensen i Stovby, der den 3die Marts 1570 fik kgl. Bevilling paa for denne Gang at maatte oppebære Sognets Kongetiende ¹⁾. At denne Præstens Beneficering med Kongetienden ikke har været varig, ses ogsaa af et Kongebrev, dat. 2. Juli 1580 om Erstatning til Præsten og Hospitalet i Horsens for noget Korn af Stovby Kongetiende, der tidligere havde været dem tillagt, men som de nu havde mistet, da Kongen havde forlenet Fru Karine Gyldenstjerne, Holger Rosenkrantz's, paa Livstid med Kirke- og Kongetienden af Stovby Sogn ²⁾.

Hr. Peder Jensens Eftermand var Hr. Frants Madsen (Brun), der tidligere er omtalt i disse Samlinger; men hvis Embedstid vi ikke nærmere kunne angive, end at han var her 1584 ³⁾. Som hans Sønner have vi tidligere kun kjendt Studenten Mads Frantsen og Mag. Anders Frantsen Brun, Sognepræst i Haarlev, men af Kjøge Tingbøger fremgaar det ⁴⁾, at der var endnu to Sønner, nemlig Jørgen Frantsen, Borger i Kjøge (siden boende paa Jonstrup i Vollerslev Sogn) og Hr. Niels Frantsen Brun, Præst i Magleby paa Møen, der var i Præsteembede i henved 65 Aar og døde 1676 i sit 93de Aar ⁵⁾. — I Embedet som i Ægteskabet efterfulgtes Hr. Frants Madsen (Brun) af

Hr. Niels Findsen Vedel. Dennes Fader har vistnok heddet Søren Findsen, da Sønnen undertiden kaldes Niels Sørensen ⁶⁾. Medens det nemlig den Gang, ligesom

¹⁾ En Søn af denne var vistnok Hr. Søren Pedersen, født i Stovby, der 1588—1602 var Kapellan i Assens og Kjærum.

²⁾ Jydske Registre Nr. 3, Fol. 154.

³⁾ Kirkehist. Saml. 3 R. II, 6.

⁴⁾ Efter velvillig Meddelelse af Lærer A. Petersen i Valløby.

⁵⁾ Treschows Jubellærere, S. 288—9. Paludan, Møens Beskriv. I, 495. Jvfr. Im. Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhist. II, 62—3. Om Hr. Niels Frantsens store Trængsler under Svenskekrigen 1658—60 se Ny kirkehist. Saml. V, 336—7. 340—1.

⁶⁾ Saaledes i Hyldingsfuldmagten fra 1610, hvori Henrik Staffensen, Præst i Skjold, Søren Jørgensen i Glud (se ndf. S. 341), Søren Nielsen i Ørum, Lavrits Rasmussen i Barrit, Elias Jakobsen i Nebsager og Otto Sørensen i Raurup udnævne til deres Fuldmægtige

længe efter, var det sædvanlige, at en Søn tog Efternavn efter sin Faders Fornavn, skete det dog undertiden, at man ikke fulgte denne Regel, helst naar Faderens Efternavn var mere karakteristisk. Et bekjendt Exempel i saa Henseende er, at den berømte Dr. Niels Hemmingsens Søn ikke hed Nielsen, men Hemmingsen. At Niels Findsen var fra Vejle, viser Tilnavnet Vedel. Hans Søn, Søren Nielsen, der var Præst i Herfølge og Sædder, kaldtes efter sit Fødested Gammelby; men dennes Søn, Jakob Sørensen, der var Præst i Soderup og Eskildstrup, kaldte sig med Efternavnet Vincentianus, 3: den, der nedstammer fra en Findsen. Mindet bevarede saaledes om Stamfaderens Navn¹⁾.

Da Hr. Niels Findsen 1631 var bleven gammel og svag, ønskede han at faa sin Svigersøn Hr. Holger Gabrielsen, Sognepræst i Hylke, til Efterfølger. Det hørte i de Tider til det usædvanlige — nogle mente endog til det utilladelige — at en Sognepræst lod sig kalde til et andet Embede. Ved Imødekommen fra alle vedkommende lykkedes det imidlertid Hr. Niels Findsen at opnaa sit Ønskes Opfyldelse, som det fremgaar af følgende Stadfæstelse for Hr. Holger, udstedt af den kgl. Lensmand:

Jeg Tønne Frisz til Hessellager, Kong. Maysz. befallingsmand paa Stiernholm, kiendis och her medt vittherligt gjør, atth efftersom hæderlig och wellerdt mand Hr. Holgier Gabrielsen, førige prest til Hölcki sogn, ehr nu rettheligen kaldet och wdvalt aff menninge sognemend wdi Stoubye och Huornum sogner, til dieris rette sogneprest och siellesørger, saa haffuer ieg paa Kong. Mays. min allernaadigste herris weigne samme hans kald och wdwellgelse confirmerit

ved Tronfølgerhyldingen: Provsten i Bjerge Herred Hr. Peder Jensen i Assens og Klakring, Hr. Niels Sørensen i Gammelby og Hr. Søren Jensen i Urlev. Men den Mand, som her af andre kaldes Niels Sørensen, har i Fuldmagtsbrevet i Anledning af Tronfølgervalget 1608 skrevet sig selv: Niels Flindtzen Vedel. (Originalerne i Geh.-Ark).

¹⁾ Jvfr. Kirkehist. Saml. 3. R. II, 13. 19. Kjøge Tingbøger.

och stadfest, [saa] at hand her effter maa och schal werre ret sogneprest til for^{ne} Stoubye och Huornum sogner, dog med slig condition och vilkor, at hand schal predicke och lerre Guds hellige och reene ord och ewangelium retteligen effter Guds befalling och jdschickelse, administrere och wddele sacramenterne, och skicke sig wdi alle maader tilbørligen, inden och wden kiercken, i leffnit och ohmgængelse emod sin øffrighed och sognefolck, effter Kong. Mays. ordinantz lydelse, som en gudfrygtige prestemand bør at giøre. Itthem schal hand bygge och forbedre preste-gaarden och den wel wed magt holde, och icke heller tilstede nogit aff samme prestegaartz rette tilliggelse, agger, eng, heller huad som heldst det er eller neffnis kand, som der nu tilligger och aff arilds tid tilligit haffuer, der fra at komme, laanis, lies, eller bortwendis i nogen maader, och schal hand sielff residere och boe hos for^{ne} hans sogne kiercke och icke wdi nogen kiøbsted. Thj beder ieg och paa Kong. Mays. min allernaadigste herris weigne, biuder och befaller eder alle meninge sognemendt wdi for^{ne} Stoubye och Huornum sogner, attj giffuer hanem ald tilbørlig tiende och det at yde wdi kierffuen effter recessen, saa vel som ald anden rentte och retthighed, som i eders rette sogneprest effter Kong. Mays. ordinantz liudelse plichtich ehr, saa frembt i der forre icke vill thiltallis och straffuis effter recessen. Huoer effter i alle kand wide eder at retthe och for schade at tage wahre. Des til witthnissbiurdt haffuer ieg mit zignet her neden vndertrøgt och med egen haand vnderschreffuit. Actum Stiernholm den 21 Decembris anno 1631.

(L. S.)

Tønne Friiss

egen haand ¹⁾).

Nogen Tid efter at Hr. Niels Findsen havde afstaaet Stovby og Hornum Kald til sin Svigersøn, døde Provsten i Bjerger Herred, Hr. Peder Jensen i Assens og Klakring

¹⁾ Orig. i Geh.-Ark., Danske Saml. Nr. 368.

(1632). Da Herredets Præster ikke længe efter kom sammen for at træffe Valg af en ny Provst, faldt Valget paa Hr. Niels Findsen, idet man gik ud fra, at da han var en duelig Mand og nu ikke længere havde Præsteembedet at passe, saa kunde han saa meget bedre tage sig af Provsteforretninger, især da den Svagelighed, han havde lidt af, havde fortaget sig noget. Ogsaa dette var en Uregelmæssighed; men da det ikke var uden Exempel, gik Bispen i Aarhus, M. Morten Madsen, ind paa at godkjende Præsternes Valg.

Rimeligvis vilde nu alt dette være gaaet hen uden Paatale, hvis ikke Hr. Holger Gabrielsen ulykkeligvis var kommen i Strid med en Bonde i Sognet. Stridens Gjenstand er ikke ganske klar, men kan formodes at have været: Bonden havde mishandlet sin Kone, denne tog sin Tilflugt til Præsten, som optog hende i sit Hus trods Ægtefællens Protest og siden paatog sig at føre hendes Sag til Tinge. For at hævne sig, indgik Bonden med en Klage til Kongen, hvori han ikke blot klagede herover, men ogsaa bragte frem de tvende begaaede formentlige Ulovligheder, nemlig at Hr. Holger Gabrielsen havde forladt sit Kald, Hylke, og havde ladet sig kalde til et andet, og dernæst at Hr. Niels Findsen havde ladet sig vælge til Provst, skjønt han var afgaaet som Præst. Det nærmere erfares af følgende Aktstykker, der vel ikke indeholde alle Akter i Sagen, men dog tillade os saa temmelig at gennemskue Sammenhængen.

1.

Tønne Friis og Bispen i Aars finge Brev at erklære sig, hvorfor de haver opsat en Sag imellem Hr. Holger i Gammelby og en Bonde.

Christian IV. V. s. G. t. Vider, at os er til Øren kommen, at I skal paa en Tidlang have opsat den Sag imellem Hr. Holger udi Gammelby og den Bonde, som hannem beskyldt haver for hans Hustru, han haver hos sig

opholdt mod hans Vilje, med anden Tiltale, hand haver til hannem. Thi bede vi Eder og ville, at I Eder imod os erklærer, af hvad Aarsag saadant sket er, efterdi vi formener, Sagen dog i sig selv klar at være; og Eders Erklæring strax udi vort Kancelli indskikker. Dat. Skanderborg den 10. Januarii Anno 1634 ¹⁾).

2.

Mester Morten Madsen fik Brev Hr. Holger i Gammelby anrørendes.

Christian IV. V. s. G. t. Vider, at os er foregiven, at Hr. Holger udi Gammelby hans Fader ²⁾ skal være Herredsprovst, endog han Kaldet haver opladt til hans Søn ³⁾. Thi bede vi Eder og ville, at I Eder imod os erklærer, af hvad Aarsag han er Herredsprovst og ingen Kald haver, og strax Eders Erklæring udi vort Kancelli indskikker. Dat. Skanderborg den 10. Januarii 1634 ⁴⁾).

3.

Kgl. Befaling til Tønne Friis om strax at indkalde Præsterne i Bjerre Herred til paa Mandag førstkommende at møde paa Skanderborg Slot, »hvor de videre vores naadigste Vilje have at erfare«. Datum Skanderborg den 17. Januar 1634 ⁵⁾).

4.

Dii predikanter som hiid [til Skanderborg] beskeden er,
for a part [at] adspørris,

1. Om der bleff, strax eptherad H. Niils ij Gammelby resingnerede sit kaald, holdt prestemode, epther ordinandtsen.
2. Huad en huers votum werid haffuer in eligendo præposito.

¹⁾ Jydske Tegnelse IX, 13. ²⁾ D. e. Svigerfader. ³⁾ D. e. Svigersøn.

⁴⁾ Jydske Tegn. IX, 13. ⁵⁾ Jydske Tegn. IX, 19—20.

3. Om præsterne huos byspen haffuer anholdt, att H. Niels ij Gammelby motte bliiffue prouist, der hand ingen kaald haffde ¹⁾).

5.

Her Søffren Pedersen vdj Ørum

Suar till den furste punchtt: Der bleff iche strax holdt prestemøde effter probstens død, menss nogen tid der effter.

Thill den anden punchtt: Samptlige vota gich paa H. Niels vdj Gammelbye.

Thill den tredie puncktt: Dett er scheedtt, tj de haffde tuende exempla for dennem: att Her Jorgen Andersen vdj Rorup kaldede hans søn, och Her Morten vdj Lundum hans suager, och dog ere bleffuen probster.

(Her Søren Andersen i Glud, Her Rasmus Sørensen i Skjold og Hr. Søren Pedersen Urløv i Urløv henholdt sig til ovenstaaende Svar).

Her Hans Anthonissen vdj Assens

Suar till den første punchtt: Att der H. Niels vdj Gammelbye resignerede kaldett, war hannd [o: Hans Anthonisen] jche kommen till kalditt.

Thill den anden punchtt, att samptlige vota medhens gich paa H. Niels for hans schichelighed schyld, och effterdj hand war kommen till hans førlighed.

Thill den tredie, att hand wiste jngen forhindring der vdj, effterdj hand kunde betiene embedett.

Her Jens Madsen vdj Barriidt

Suar till den første punchtt: Att der bleff holdt prestemøde nogith der effter vdj Bierre kirche.

Till den anden punchtt: att alle vota gich paa H. Niels.

Till den tredie punchtt: att det er sched for hans schichelighed schyld och hans . . . lighed vdj kald och embede.

¹⁾ Dette og en Del af de følgende Aktstykker, for hvilke ingen anden Kilde er angiven, findes i Geh.-Ark., Danske Saml. Nr. 368.

6.

[Biskop Morten Madsen til den kgl. Oversekretær Iver Vind.]

Gunstig och welbyrdig Her Secretarie, nest Guds naade och velsignelse till siæll och liff met it lycksaligt och glædeligt nytaar, och min tienstwillig tacksigelse for megit beviist gode, som ieg altid af min ringe formufue vill findis villig at forskyllø. Dernest fremskicker ieg tuende erkleringer, som jeg gandske venligen er begierendis E. W. ville vnderdanigst andrage hans Kong. May. Til met ville ieg och lade E. W. vide, horvit det er kommen met den sag imellem dee 2 præster och den bonde af Vllerup; synderlig at hand icke skall angiffue andit end sandhet, thi hand haffuer it ont rychte, saa tencker ieg, at hand tør och vel øffue sine stycker offuer oss. Der sagen vaar forbørt paa Stiernholm, da vaar hand nogle gange begierendis, at sagen maatte opstaa, men hand kunde stefne dee vidner, som Her Holger hafde ført i den sag, och begiered hand, at det maatte skee først 14 dage efter snapsting, som er den 1. Februar. Siden begierede hand saa lang respit enda, som om w. w. landsdomere tog sig 6 uger til, och enda begierede hand 8 dage respit at komme hiem fra landsting, och derefter ha[ffue] vi opsat det, ellers haffde vi strax taget oss domb till. Dersom hand kommer och beretter anderledis, da er det usandferdigt. Ellers haffuer jeg paa Kong. May. naadigste behag suspe[n]derit Her Holger ab officio till sagens vddrag, och siden sat den H. Christen Friss, som erkleringen om formelder, till vicepræpositum. Dersom hans Kong. May. naadigst vill haffue nogit derudi forandrid eller anderledis dispenserit, beder jeg E. W. ieg maatte med it ord fange nogit derom at vide. Jeg sender E. W. een copiam aff huiss som seenist i Horsens i den sag bleff forhandlit, om hands Kong. May. naadigst ville det vide. Men det, at det er opsat, er effter hans eegen begiering och ingen anden aarsag. Jeg wil hermet haffue

E. W. met E. W. elskelige frue och børn den alssommechtigste Gud trolig befalit till siæll och liff.

Datum Aarhuss den 12 Januarii 163[4].

E. W. tjenstvilligen

Morten Madtsøn.

7.

Hr. Holger Gabrielsen fik Bevilling, ut sequitur.

C. 4tus. G. a. v. at eftersom Hr. Holger Gabrielsen, Sognepræst udi Gammelby, nogen Forseelse haver beganget, idet han en Ægtekvinde haver paa nogle Dages Tid hos sig opholdet imod hendes Husbondes Vilje, og hende til Tings ført, som en Præstemand ikke vel anstaar, og han underdanigst supplicando haver været begjærendes, vi hannem naadigst saadan hans begangne Forseelse vilde efterlade: da have vi naadigst tilgivet og efterladt, og vi med dette vort aabne Brev tilgive og efterlade forskrevne Hr. Holger Gabrielsen samme hans Forseelse, dog med de Vilkaar, at han sit Kaldsbrev fra sig skal levere, og det Kald, som han nu udi er, kvit være, og intet med det Kald sig videre befatte. Og have vi af synderlig Gunst og Naade naadigst bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev naadigst bevilge og tillade forskrevne Hr. Holger Gabrielsen at maa igjen bekomme det første Kald, som han lovligten efter Ordinansen kan blive kaldet til. Forbydendes alle og enhver forskrevne Hr. Holger Gabrielsen herimod, som foreskrevet staar, at hindre eller i nogen Maader Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Givet Skanderborg den 21. Januarii 1634¹⁾.

8.

Bispen i Aars fik Brev, Hr. Holger Gabrielsen anrørendes.

C. 4. V. s. G. t. Vider, at os elsk. Christian Pentz til Neyendorf, vor Mand, holsteinske Raad, Gouvernør til

¹⁾ Jydske Registre Nr. 9, Fol. 8.

Glychstad og Befalingsmand paa vort Slot Rendsborg, hans Skrivelse er os behændiget, som I udi vores Kancelli indleveret haver, hvilket I formener at skal kunne hentydes, at Hr. Holger Gabrielsen af os var bevilget at maatte kaldes til hans Hustrus Faders, Hr. Niels Findsens udi Gammelby, Sogne udi Hr. Nielses levendes Live: Saa kunne vi ikke fornemme af samme Skrivelse, at saadant er af os bevilget, medens saadant at være henvist til Ordinansen og Retten. Bedendes Eder derfor og ville, at I Eder mod os erklærer, af hvad Myndighed saadant er sket, og med det forderligste Eders Erklæring udi vores Kancelli indskikker. Dat. Skanderborg 21 Januarii 1634 ¹⁾).

9.

Hr. Niels Findsen fik Bevilling at maa igjen indtræde udi Gammelby Kald i Skanderborg Len.

C. 4tus. G. a. v. at eftersom os elsk. Hr. Niels Findsen udi Gammelby for Svagheds og Alderdoms Skyld for nogen Tid siden skal have opladt sit Kald til hans Svoger Hr. Holger Gabrielsen, og for^{ne} Hr. Holger Gabrielsen haver nu (efter at han sig nogenledes haver forset) afstaaet sit Kaldsbrev: da efterdi for^{ne} Hr. Niels Findsen ingen Forseelse begaaet haver, hvorved han sit Kald kunde have forset (sic), have vi naadigst bevilget og tilladt, og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at for^{ne} Hr. Niels Findsen igjen udi Kaldet maa indtræde, og det betjene som tilforn. Og dersom han det ikke selv enten for Alder eller Svagheds Skyld kan forestaa, ere vi naadigst tilfreds, at han en Kapellan maa antage. Forbydendes etc. Givet Skanderborg den 22 Januarii Anno 1634 ²⁾).

¹⁾ Jydske Tegnelse IX, 21. Biskoppens Erklæring, som er meddelt nedenfor under Nr. 13, synes skreven, før han kjendte Indholdet af Brevet Nr. 11.

²⁾ Jydske Registre Nr. 9, Fol. 8.

10.

Tønne Friis og Mester Morten udi Aars fik Brev intet videre udi den Sag med Hr. Holger Gabrielsen at dømme.

C. 4. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst haver efterladt Hr. Holger Gabrielsen sin Forseelse, som han haver beganget, hvorefter I intet videre udi den Sag haver at dømme. Dat. Skanderborg den 22 Januarii 1634¹⁾.

11.

Hr. Christ. Friis og Christen Thomesen fik Kgl. Maj.s Brev om M. Morten Madsens Forseelse med at tilstede en Præst at forlade sit Sogn uden Hs. Maj.s Tilladelse; med at indsætte en Provst, som ikke var Præst i Herredet; og med at tie til bemeldte Provsts Svogers (o: Svigersøns) Forseelse med en Mands Hustru, indtil han fik Hs. Maj.s Befaling. Disse Forseelser har Hs. Maj. nu tilgivet Biskoppen, »og ikke tiere sligt at maa sig understaa at gjøre«. Dat. Skanderborg 22. Januar 1634²⁾.

12.

Gunstig och welbyrdig Her Secretarie, nest lycksaligheds ønske aff Gud fader ved Jesum Christum och min tjenstvillig tacksigelse for megit beviist gode, som ieg altid aff min ringe formuffue will findis redebon at erkiende och forskylle.

Jeg tillskicker E. W. een erklering anlangend[is] Her Holgers kald³⁾, begerendis ganske venligen, E. W. ville den vnderdanigst andrage hans Kong. May. i den beste meening. Jeg maa haffue nogle gode venner, E. W. ville dog giøre, som min gode tro er till eder, at lade it gaat ord falde imod onde mennisker. Dog haffuer jeg giort uret, faaer jeg at suare det. E. W. ville dog bliffue min gunstig gode ven; huad jeg icke kand, vill vor Herre lønne.

¹⁾ Jydske Tegnelse IX, 22.

²⁾ Hübertz, Aktstykker om Aarhus, II, 61.

³⁾ Se det følgende Aktstykke.

Jeg vill hermet haffue E. W. den almechtigste Gud trolig befalit till siæll och lifff. Datum Aarhuss den 23 Januarii 1634.

E. W. tjenstvilliger

Morten Madtson.

Udskrift: Erlig och welbyrdig mand, Iffuer Wind till Clarupgaard, Kong. May. øffuerste secretario, min gunstige gode wen, tjenstvilligen.

13.

Efftersom jeg vnderdanigst nu forgangen den 23 Januarii haffuer bekommet Kong. May. min allernaadigste herris och konnings naadigste missive, daterit Schanderborg den 21 Januarij 1634, befalendis naadigst, at jeg mig vnderdanigst skulle erklære, aff huad myndighed det er skeed, at her Holger Gabrielsen er kaldit till sin hustrues faders sogner. Da er dette min vnderdanigste erklering. Vanseet at det bevilgis och præsupponeris udi Kong. May. voris allernaadigste herris naadigste forordning udgangen anno 1629 cap. 2 artic. 6, at een sogneprest kand kaldis fra it kald och till it andit: tilmet findis och exempla her i stichtit (och uden tiuffl vell och andre stæder), at saadant er skeed for min tid. Dog aligevel der Her Niels Findson oplod sit kald och ville lade for^{ne} Her Holger kalde dertill fra det kald, hand hafde, torde jeg det icke bevilge, men henviste hannem vnderdanigst at søge hans Kong. May., huilket hand och haffuer giort till Gelychstad in Septembri 1631: och der vnderdanigst bekommit det naadigste suar, som welbyrdig Christian Pentzis schriffuelse formelder: huilket jeg icke haffuer anderledis kundt forstandet, end det var io aff Kong. May. min allernaadigste herre och konning naadigst bevilgit. Men dersom det aff mig er missforstanden, beder jeg vnderdanigst hans Kong. May. min allernaadigste herre och konning vil naadigst optage det i den beste meening; effterdj jeg aldrig haffde tilstedet, haffde ieg det anderledis forstanden, huilket Gud self skall vere mit vidne till.

Dette er min vnderdanigste erklæring och fremsendis
i Kong. May. cantzelie vnderscreffuit met eegen hand.
Datum Aarhus den 25 Januarii 1634. Morten Madtsøn.

Om Holger Gabrielsen, der altsaa i omtrent to Aar var Sognepræst i Stovby og Hornum, kunne vi forøvrigt oplyse følgende. Han var født i Egebjerg i Ods Herred. Omtrent 1606 blev han som Student Alumnus i Kommunitetet¹⁾. Blandt hans Ungdomsvenner var den bekendte Bertel Knudsen Aquilonius. Da denne omtrent 1605 blev Student fra Herlufsholm, er det ikke usandsynligt, at Holger Gabrielsen har besøgt samme Skole²⁾. I Aaret 1612 blev han Præst i Hylke³⁾. Da han her havde en Strid med Hr. Knud Jensen, Sognepræst i Fruering, angaaende en Tiende af Ring Kloster, blev ved Kongebrev af 26de Avgust 1624 denne Tiende tilkjendt Præsten i Hylke, efter at Erklæringer vare indhentede fra Lensmand Lavrits Ebbesen paa Skanderborg og Biskop Jens Gødesen i Aarhus, som havde oplyst, at Hylke som det mindste Sogn trængte mest til denne Indtægt⁴⁾. Som tidligere anførte kgl. Befaling viser, maatte Hr. Holger Gabrielsen 1634 gaa tilbage til Hylke, hvor han saa vidt vides døde 1641. — En Søn af ham var uden Tvivl Hr. Niels Holgersen, der der 1659—68 var Præst i Gangsted og Søvind⁵⁾.

¹⁾ Kommunitetets Matrikel, hvor han kaldes: Holgerus Gabriel Egebier.

²⁾ I Bert. Canuti Epist. select. Centuriæ quinque, 1623, p. 459—60 findes et Brev til Holger Gabrielsen, dat. Malmogiæ III Kal. Junii [1616 ell. maaske 1617], hvori Brevskriveren ytrer: »Renovare amicitiam tandem debemus, et quasi vegetare coeptam in juventute et Musæis istis castris ego ultra non tolero aut me teneo«.

³⁾ Kirkehist. Saml. 3 R. II, 749. 754. Her kaldes han ogsaa Egibergius.

⁴⁾ Jydske Reg. Nr. 8. Fol. 29. At det er Hylke Sogns Kongetiende, hvorom der er Tale, synes at fremgaa af et Kongebrev, dat. 1. Januar 1566, hvorved K. Frederik II stadfæstede, at Fru Birgitte Gøye, der var forlenet med Ring Kloster, havde bevilget, at Hr. Jens Seurense, Sognepræst i Hylke, maatte oppebære Hylke Sogns Kongetiende, der hørte til Ring Kloster. (Geh.-Ark. topogr. Saml. Ring Kloster, Nr. 2.)

⁵⁾ Se Saml. til jydsk Hist. og Topogr. IV, 54.

Ved Hr. Holgers Tilbageflyttelse til Hylke var forøvrigt den Vanskelighed, at der nu siden 1632 havde været en anden Præst, Hr. Mads Jørgensen (Lund)¹⁾. Hvad skulde man nu gjøre med denne? Der var intet andet Raad end at sætte ham til Stovby. Rigtignok var Hr. Niels Findsen jo paany beskikket til Sognepræst der; men han trængte jo haardelig til en Medhjælper. Om Hr. Mads strax er gaaet ind i Hr. Holgers Stilling som den gamle Præsts Afløser, eller om han foreløbig kun har været hans Medtjener, maa vi lade staa hen. Men vist er, at han i Præsterækkerne anføres som Sognepræst i Stovby og Hornum, idet der tillige bemærkes, at han kun levede i kort Tid.

Som hans Eftermand nævnes Hr. Henrik Jørgensen. Det er selvfølgelig en Fejl, naar Poulson lader denne dø i Decbr. 1629, og det er ikke meget rigtigere, naar Wiberg o. a. henhøre hans Død til 1639, da der i Vidneførelsen under den Proces, som Biskop Morten Madsens Enke havde med sine Bagvadskere, omtales, at en Del af de paagjældende Begivenheder forefaldt i et Bryllup hos Hr. Henrik i Gammelby — maaske hans eget — i Slutningen af Aaret 1641²⁾. Derimod bliver nok December 1649 hans rette Dødstid, thi

M. Lars Ernstsøn (v. Baden) blev kaldet til Præst her den 27de Januar 1650 af Fru Kirsten Munk til Boller. Tidligere havde han været Rektor i Horsens³⁾ og havde den 8de Mai 1649 taget Magistergraden. Under Svenskekrigen 1657 o. fl. Aar sendte han sit Gods til Vejlbj Præstegaard i Fyn, hvor det til hans store Skade blev ham fra-
rovet⁴⁾. Gjessing har anført ham blandt sine Jubellærere

¹⁾ Den 17. Januar 1634 fik Hr. Mads Jørgensen, Sognepræst i Hylke, Kongebrev paa at nyde den ovenomtalte Tiende fra Ring Kloster.

²⁾ Hübertz, Aktstykker om Aarhus. II, 129—31.

³⁾ I Bendz's Bidrag til Horsens lærde Skoles Hist. S. 49—50, og i O. Fabricius's Horsens Kjøbstads Beskr. S. 149—50, anvises der ham dog en urigtig Plads i Rektorlisten.

⁴⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 129—30.

(III, 297—300), hvad han dog ikke var. I det hele har man tidligere indblandet mange urigtige kronologiske Angivelser i hans Levned. Rigtige, om end kortfattede Oplysninger findes derimod hos G. L. Wad, Meddelelser om Dmitterede fra Herlufsholm, S. 43, hvortil vi henvise, da det ikke er Hensigten paa dette Sted at fortsætte Efterretningerne om Stovby Præstekald længere ned i Tiden.

Blandt de i det foregaaende nævnte Præster i Bjerge Herred er ogsaa Hr. Søren Jørgensen, Præst i Glud og Hjarnø († 1618). I Konsistoriets Kopibog (III, 758—60) findes et Dokument, der giver Oplysning om hans Børn, der vare følgende:

1. Jakob Sørensen Glud, Præst, døde 22. Okt. 1644, g. m. Karen Christensdatter (døde 7. April 1648).
2. Anne Sørensdatter.
3. Maren Sørensdatter, g. m. Hr. Søren Andersen (Jelling), Præst i Glud og Hjarnø og Provst i Bjerge Herred. (Jvfr. Ny kirkeh. Saml. V, 120—1.)
4. Kirstine Sørensdatter.
5. Birgitte Sørensdatter.

Af de tre ovennævnte Døtre var 1645 en gift med Hr. Lavrits Nielsen Winter, Præst i Brande, en med Hr. Anders Nielsen Bøgvad, Præst i Uldum og Langskov, og en med Mag. Jørgen Michelsen, Præst i Hatting og Provst i Hatting Herred. Dette fremgaar af et Afkald, som de fire Svogre $\frac{5}{8}$ 1645 gav Karen Christensdatter, sl. Hr. Jakob Sørensen Gluds Enke, paa den Arv, der tilkom deres Hustruer efter deres afdøde Broder Hr. Jakob Glud (han maa altsaa være død uden Børn). I Afkaldet siges ikke, hvor denne havde været Præst; men af Resens Inscr. Hafn. p. 150 (jfr. Personalhist Tidsskr. I, 199) ses, at han var Kapellan ved S. Nicolai Kirke i Kjøbenhavn. Heller ikke fremgaar det af Afkaldet, om de tre Døtre vare gifte med de tre anførte Mænd i den Orden, hvori de her ere nævnte, men det er dog ikke usandsynligt.
